

ՓԱՅԼԱԿ

Քաղաքական, հասարակական ու գրական լրագիր
ԼՈՅՍ Է ՏԵՄԵՆՈՒՄ ԿԻՐՈՍԿԻ ԵՒ ՀԻՆԴԱՐԹԻ ՕՐԵՐԸ

Տարեկան գինը — 3 ռուբլի, 1/2 տարեկանը — 1 ռ. 50 կ.,
1 ամիս — 35 կ.

ԱՌԱՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐԸ ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքան-
չիւր տողատեղին՝ առաջին երեսի վրայ — 20 կոպ.
վերջին „ „ — 10 „

Հասցէն՝ Шумя, Редакция газеты „Пайлак“ Ганджунцев. ул.
домъ Костанова. Schucha redaction du journal „Phailak“.

ԲԱՅԻԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԳԱՅՐՈՒԹԻՒՆ

„Փայլակ“

Քաղաքական, հասարակական ու գրական լրագիր
լոյս է տեսնում առ այժմ շաբաթական երկու անգամ:

Քառանորդագինն է. տարեկան 3 ռ. կէս տարեկան — 1 ռ. 50 կ.,
ամսական — 35 կ.

ԱՌԱՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐԸ ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Մեր հասցէն՝ Шумя, редакция газеты „ПАЙЛАК“.

ԱՊՐԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԳԱՅՐՈՒԹԻՒՆ 2Է ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՅԵ

Յայտնի է մամուլի մեծ նշանա-
կութիւնը հասարակական կեան-
քում. նրանով են արտայայտուում
հասարակութեան մտքերն, իդէներն
ու գաղափարները, նրանով է սը-
նուում նոյն իսկ հասարակութիւնը:

Ղարաբաղը, մասնաւորապէս
ձուլին, անշուշտ մեծ կարիք է
զգում մի օրգանի, որով արտա-
յայտէին նրա ցաւերը, կարիք-
ներն ու ցանկութիւնները: Ահա
„Փայլակը“ աշխարհ գալով ձըղ-
տելու է այդ նպատակին ծառա-
յելու:

Յաճախ շուշեցի ինտելիգենտը
բազմակողմանի տեղեկութիւններ
է ունենում համաշխարհային ու
համագետական հարցերի մասին,
իսկ իւր անմիջական հայրենիքի,
իւր բնագաւառի ցաւերն ու հոգ-
սերը մնում են նրա համար խորթ
և հեռու: Ուստի „Փայլակը“ ընդ-
հանուր քաղաքացիական խնդիրնե-
րի հետ միասին շօշափելու է միշտ
և ծանրանալու է զուտ տեղական
բնոյթ կրող խնդիրներին վրայ:

Եթէ ձուլին հանդիսանում է
կենտրոն Ղարաբաղի, հետեւապէս
նրա բարեօրումն մեզ ամենից ա-
ռաջ պիտի զբաղեցնի: Իսկ իւրա-
քանչիւր քաղաքի բարգաւաճումն,
երբ նա, ինչպէս ձուլին, գուրկ է
արդիւնաբերական խոշոր ուժե-
րից, ամբողջովին կախում է
նրա ինքնավարութիւնից: Քաղա-
քային ինքնավարութեան հետ
սերտ կապուած է ժողովրդական
առողջապահութիւնը. մի հարց,
որ ներկայումս ամենալուրջ հոգա-
ցողութեան առարկայ է բոլոր
քաղաքակիրթ պետութիւններում:
Եւ ձուլու քաղաքային ինքնավա-
րութիւնն իւր յարակից խոշոր
երկոյթներով մեծ տեղ ունի գրա-
ւելու մեր թերթում:

Քաղաքային կեանքից ոչ պա-
կաս զրադեցնելու է մեզ նաև
գիւղական իրականութիւնն և
տնտեսութիւնը. տխուր է մեր
գիւղացու անօգնական, թշուառ
վիճակը տղիտութեան, խօլ խա-
ւարի ճանկերում:

Անվիճելի է, որ մտաւոր-բարո-
յական խաւարի, ժողովրդական
տղիտութեան միակ բուժօդն կըր-
թութիւնն է. իսկ կրթութիւնը
տարածում է գիտաւորապէս զըպ-
րօցների միջոցով: Գնել ամուր և
բացիօնալ հողի վրայ ժողովրդի
կրթական կամ դպրոցական գոր-
ծը, դա նոյն է, թէ իրագործել
ժողովրդական լուսաւորութեան
գործի կէտը: Այդպիսի բարեօրումն
են կարօտ ահա մեր բոլոր ու-
սումնարանները, մանաւանդ հայ
ծխական դպրոցները, և զրա վրայ
պիտի գամենք մեր լուրջ ուշա-
դրութիւնը:

Սակայն հասարակութեան յա-
ռաջադիմութիւնն, նրա ուժերի
զարգացումն կախում է նրա
տնտեսական զրուժիւնից: Խօսք
չկայ, որ մեր գաւառի տնտեսու-
թիւնը գտնուում է ամենաստոր
աստիճաններում: Իսկ մեր գա-
ւառն ունի մեծաքանակ բնական
հարստութիւններ, որոնք անշուշտ
պիտի բացուին ապագայում և
զրաւեն արդիւնաբերողներին: Տըն-
տեսական այդ ուժեղացման ու
սրանից բխող խնդիրներին խոհուն
արծարծման պիտի նպաստենք
մեր կարողութեան չափ:

Խօսելով այն ամենամօտ, էա-
կան խնդիրների մասին, որոնք
հիմք են կազմելու մեր թերթի
գոյութեան, հարկ ենք համարում
չեշտել, որ „Փայլակի“ էջերում
խոշոր տեղ է զբաւելու մի եր-
կոյթ, որը թէև ժամանակաւոր,
բայց համաշխարհային է և իւր է-
ութեամբ զունաւորում է այժմ

հասարակական կեանքի բոլոր յա-
րաբերութիւնները: Դա ժողովրդ-
ների մեծ, ահեղ պատերազմն է:
Մարդկութեան գլխին ծանրացած
այդ հակայական դժբախտութիւնն
ունի իւր խոր պատճառները, ու-
նենալու է և աւելի խոր, խոշոր
հետեւանքներ: Ահա այդ պատճառ-
ների վերլուծումն և հետեւանքնե-
րի տեսութիւնը պիտի կազմեն
մեր լրագրի մշտական բաժինը:

Ինքնըստինքեան հասկանալի
է, որ այդ բոլորի հետ միասին
մենք բնաւ անտես չենք թողնում
մեր ընդհանուր ազգային հասա-
րակական կեանքն իւր արդի հո-
սանքներով և ձգտումներով: Մենք
ամենալայն չափերով կաշխա-
տենք պարզելու մեր հայեացք-
ներն և ըմբռնումները տիրող
հարցերի նկատմամբ:

Վերջացնելով խօսքը, կրկամե-
նայինք աւելացնել, որ մեր վե-
րաբերումնքն դէպի այն հարցերը,
որոնք կապ ունեն մեր համայն
գաւառի շահերի, նրա տնտեսա-
կան զարգացման, նրա կուլտու-
րական յառաջադիմութեան հետ,
պիտի լինի անաշու ու շիտակ և
չպիտի դնի որևէ խտրութիւն
բնակչութեան զանազան հատու-
ածների դաւանանքի ու ազգու-
թեան միջև:

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԵՐԹԸ ԵՒ ԳԱՒԱՌԻ
ՊԱՆԱՅՆԵՐԸ:

Առաջին անգամ չէ, որ գաւա-
ռի ինտելիգենտ մարդկանց շրջա-
նում միտք է լրացում օգնու-
թեան գալ տղիտութեան մէջ տե-
գերող մասսային պարբերական
մամուլի միջոցով. գաւառի ցաւերն
այնքան շատ են և կարիքներն
այնքան բազմաթիւ, որ հասա-
րակական շահերին նուիրուած գի-
տակից անձինք չեն կարող անտար-
բել վերաբերուել դէպի այդ կա-
րիքները, որոնք օրուայ հրատապ
հարցերն են կազմում և շուտա-
փոյթ լուծուած են պահանջում:
Թէև շատ անգամ կարճատե է ե-
ղել գաւառական թերթի գոյու-
թիւնը և բազմաթիւ գոհողու-
թիւնների հետ կապուած, բայց
այս դէպքում մեղաւորը ոչ թէ
գործին ձեռնարկողներն են ե-
ղել, այլ այն շրջապատը, որ վի-
ճակուած է եղել գաւառական մա-
մուլին իւր գործունէութեան վայր
ընտրելու: Անգիտակից հասարա-
կութիւնն է, որ իւր անտարբերու-

թեամբ, իւր սառն վերաբերմուն-
քով, հակառակ մինչև իսկ իւր
շահերին, կործանման է դատա-
պարտել զանազան բարենպաստ
ձեռնարկութիւններ, որոնց առաջ-
նորդող գաղափարն է եղել այսպէս
թէ այնպէս օգնութեան գալ այդ
նոյն հասարակութեան: Բայց ժա-
մանակն ունի իւր պահանջներն և
չընայելով հազար ու մի խոշնգոտ-
ներին այդ պահանջները պիտի ա-
ռաջ գան և իրենց լուծումն ստա-
նան:

Ներկայումս երբ լուսաւոր եր-
կրներում ժողովրդի ուսումնական
ու տնտեսական խնդիրներն առաջա-
կարգ նշանակութիւն են ստացել,
երբ մի ժողովրդի բարեկեցութիւնը
հիմնուած է նրա մտաւոր և տըն-
տեսական հաւաքական ոյժերի փոխ-
յարաբերութեան վերայ, մեր գա-
ւառները դեռ շարունակում են
խաբսափել տղիտութեան ճիւղա-
ներում. դեռ ասիական վարք ու
բարքը, հասակացողութիւնն և սո-
վորութիւններն են թագաւորում
ամենուրեք, գաւառների բազմա-
թեակ կարիքներն երեսի վրայ են
մնացել. դպրոցական գործը միան-
գամայն բարձի թողի է արուած.
գիւղացին դեռ այն գիտակցութեան
չէ եկել, որ ինքը գործի գլուխ անց-
նի և իւր ձեռներեցութեամբ
գիւղի համար անհրաժեշտ դպրո-
ցական գործին զարկ տալ, նա
դժբախտաբար դեռ խնամքի տակ
է, իսկ խնամակալները շատ անգամ
իրանք գաղափար չունեն դպրոցա-
կան գործից. միս կողմից այդ
դպրոցներն իրանց ուղղութեամբ
ու ծրագրով մեծ մասամբ հեռու
են գիւղացիական շահերին ծառա-
յելուց:

Ձըլինելով դպրոց, անգրագէտ
գիւղացին, պարզ է, որ կարիք չը-
պիտի ունենայ ոչ գրքի, ոչ գրա-
դարանի և ոչ էլ պարբերական
թերթի:

Իհն գաւառներում վաշխառու-
ները շարունակում են քամել խեղճ
գիւղացու արիւնը, այս դէպքում
փոխառու մանր վարկի ընկերու-
թեանց գոյութիւնը դարձել է ան-
հրաժեշտ պահանջ մեր գիւղացինե-
րի համար. բայց գաւառի ստու-
ար մեծամասնութիւնը գաղափար
չունի այդ մասին և վաղեմի սովո-
րութեան համաձայն կարիքի դէպ-
քում ստիպուած է լինում ձեռք
կառկաւել հարեան վաշխառուին:
Մեր երկրի զանազան մասերում
գիւղատնտեսական այս կամ այն

5307-447808-67

2013

ձեռքը կարելի է շատ լաջողութեամբ զարգացնել, որից մի քանի անգամ աւելի արդիւնք կարելի է ստանալ, քան ստանում է գիւղացին. բայց նա ծանօթ է ոչ զարգացման միջոցի և ոչ եղանակի հետ:

Գաւառի արդիւնաբերութիւնը ծանր ճգնաժամի մէջ է գտնուում. երկրասարդ ոյժերը թողնում հեռանում են օտար քաղաքներ, գիւղը զրկւում է կարող ձեռքերից և տնտեսութիւնն օրէցօր քայքայւում է. ուրեմն պէտք է դորա առաջն առնելու համար գաւառում այնպիսի դրութիւն ստեղծել, որ գիւղի համար հարկաւոր ոյժերն ստիպուած չլինին օտար երկրում մաշելու իրանց կեանքը:

Եթէ մինչև անգամ կան գաւառներում վայրեր, որտեղից այս կամ այն բերքը պիտի արտահանել, կամ ուր պիտի ներս մուծել գաւառի համար անհրաժեշտ մթերքներ, դորա համար էլ չլիան հաղորդակցութեան գիւղին միջոցներ, քաղաքը՝ գիւղերից, գիւղերը՝ միմիանցից կտրուած են. թէև գիւղացին ինքը շատ լաւ է հասկանում հաղորդակցութեան լարմար ճանապարհների անհրաժեշտութիւնը, բայց իրականացնելու միջոցներից զուրկ է, իսկ մնալով նոյն դրութեան մէջ նա կտրուում է կենտրոնից և կղզիացած կեանք է վարում:

Միանգամայն բարձի թողի են արուած սպառողական ու ալ և ալ կոպերատիւ ընկերութիւնները, որ այնքան լաջողութեամբ կազմակերպւում են օտար երկրներում, նամանակագ գիւղացիական գաստկարգի մէջ: Անշուշտ, սոյնտեսակ ընկերութիւնները մեծ օգուտ կարող են տալ և մեր գիւղացիներին, եթէ միայն գործին տեղեակ և նուիրուած մարդիկ հանդէս գան և իրանց գործելակերպով օրինակ լինեն գիւղացուն:

Այս ու նման բազմատեսակ կարիքներ ունի այն գաւառը, ուր ծնունդ է առնում պարբերական թերթը՝ նրա շահերին ծառայելու համար: Եւ եթէ գաւառական թերթը համեստ ծրագրով առաջ ընթանալով՝ կարողանայ իւր շուրջը ժողովել գաւառի ինտելիգենտ ոյժերը և աշխատէ փոքր չափով անգամ վերոյիշեալ խնդիրներն արծարծել ու բաւարար լուծումն տալ, ապա նա ծառայած կըլինի իւր բուն նպատակին:

Մ/ր.

ՄԵՐ ՔԱՂԱՅԻ ՎԻՃԱԿԸ

Ամենից պատական ամարանոցներից մէկը միայն, տաս տարի սրանից առաջ զարգացման և ծաղկման ճանապարհի վրայ, Շուշին այսօր քայքայուած և աւերակներով չլծալատուած անմխիթաբ, մի փոքրիկ և աննշան քաղաք է, ուր ամեն բարեկարգութեան մասին կարելի է մտածել և երագել, բայց ուր ոչ մի տեղ, որ և է անկիւն բարեկարգելու համար առանձին աշխատանք կատարելու ցանկութիւն չկայ:

Ձրկուած կանոնաւոր և արագ հաղորդակցութեան միջոցներից, նա այնքան հեռու է կուլտուրական և արդիւնաբերական կենտրոններից, որ չի կարող յուսալ երկաթուղու գծի մօտ ընկած յետին գիւղաքաղաքի չափ երջանիկ լինել: Սակայն մի քանի տարի է արդէն, որ երկաթուղին է խոտացւում քաղաքիս, բայց կարծես թէ այդ նշանաւոր ձեռնարկը Շուշու համար այնքան էլ հետաքրքրական չէ, որովհետև ոչ ոք դարձեալ ցանկութիւն չունի ոչ միայն աշխատելու, որ արագացնուի կառուցման գործը, այլ թէկուզ տեղեկանալու, թէ երբ կ'իւրագործուի այդ ծրագիրը, երբ կ'ունենայ Շուշին երկաթուղի:

Քաղաքային ջրացքն ողորմելի վիճակի մէջ է. ամառային ամենալաւ սեզոնին Շուշին անջուր է մնում. ամառը սառչում են ջրանցքի մասերը: Ջուրն ապականւում է վնասակար սկզբունքներով, դառնում առողջութեան համար վտանգաւոր. այդ գիտէ յետին քաղաքում, բայց դարձեալ ոչինչ չի ձեռնարկուած ջրանցքը կանոնաւորելու և քաղաքին մաքուր ջուր մատակարարելու համար:

Քաղաքը խարխալում է մթնութեան մէջ. մարդ ահազին գոռաւորութեամբ է մուծ գիւղերներին կարողանում անցնել փողոցներով: Լուսաւորութիւն չկայ, թէև տարեկան աւելի քան երեք հազար ուտրի է ծախսուած փողոցների լուսաւորութեան վրայ: Վաղուց է, որ խոտացւում է էլեկտրական լուսաւորութիւն, վաղուց է, որ դրա համար կոնցեսիա են վերցնում: Չնայելով այդ ամենին, շարունակում ենք խարխալել նոյն գերեզմանային խաւարի մէջ:

Փողոցը մեր քաղաքում փողոց չէ, այլ բաւական դժուար անցնելի լեռնային ճանապարհ. մայթեր չափ տեղ չկան, չափ տեղ էլ այնքան քայքայուած են, որ երթեկներից պահանջւում է մեծ զգուշութիւն լուրջ վտանգից ազատ մնալու համար: Վանալիզայի փողոցը յաճախ բացւում են փողոցների մէջ տեղում, շատ տեղ էլ նրա՛ք հազիւ ծածկուած են ամօթխածութեան քարով, իսկ ճեղքերից և բացուածներից արձակուող նիւման գարշահոտ գազերն ապականում են չնչիւր օդը: Եւ այդ ամենը մնում է այնպէս, ինչպէս եղել է սրանից 30 և աւելի տարի առաջ:

Շուշին ամառանոց է իւր դիրքով, իւր բուսիչ օդով, իւր հմայիչ շրջակայքով. բայց նա չունի բարեկարգ պարտէզ, մի պարկ, որտեղ կարողանային վայելուչ հանգիստ ու զուարճութիւն գտնել թէ երողը, թէ քաղաքացին: Ձկայ մի տեղ, ուր քաղաքի բազմաթիւ երեխաները կարողանան ստանալ խաղալ ու երգել ազատ և չնչիւ մաքուր օդ:

Մի անդրդիլի, ճակատագրական յամուրթեամբ Շուշին մնում է այն, ինչ որ եղել է կէս դար առաջ:

Վաղուց է, որ ցանկանում են քաղաքի հայոց մասի մէջտեղից հեռացնել ներման և կեղտի օջաղը—չուկան: Ուզում են անկերը, բայց ոչինչ չեն անում ուղածն ստանալու, չինելու համար:

Ոչինչ չկայ Շուշում կուլտուրական, բացի դպրոցներից, որոնց գործն աւերում են և՛ փողոցը, և՛ խաւարը և անասելի կոպտութիւնը ու մերկ բնականութիւնը:

Քաղաքը հարկւր հազար ուտրի պարտէ ունի, պարտք, որ նա չի կարող վճարել և հիմք ունի չվճարելու: Քաղաքը աւելի քան յիսուն հազար ուտրի ստանալիք ունի, որ ոչ մի հիմք չկայ չրպահանջելու, չըզանձելու: Սակայն պարտքը մնում է պարտք, իսկ ստանալիքը նոյնպէս պարտք:

Բայց Շուշին քաղաքային ինքնավարութիւն ունի:

Եւ որովհետև անկարելի ոչինչ չկայ, պէտք է ենթադրել թէ, եթէ քաղաքային ինքնավարութիւնը ցանկանար, ոյժ ու աշխատանք գործադրել, կըկարողանար

մեր բոլի քաղաքը կոկի, գեղեցկացնել և տալ ազգաբնակչութեան հաղորդակցութեան միջոցներ, մաքուր ջուր, լոյս և այլ կենսական յարմարութիւններ: Բայց մինչ այժմ այդ նպատակով կատարուած աշխատանքն անպտուղ է եղել կամ աշխատանք բնաւ չի կատարուել: Քաղաքը մատնուած է անտէրութեան և քայքայւում է օր օրի վրայ, միշտ աւելի և աւելի: Նոր ոչինչ չի շինուած, հին օրերի շինածն էլ քանդուած է, և այսօր աւերակները՝ ցցած իրենց մերկ և այլանդակ կողերը՝ վկայ են մեր թշուառութեան և քաղաքային ինքնավարութեան անկարութեան ու ապիկարութեան:

Բայց անկարելի է շարունակել մնալ այսպէս:

Այս տարի նորոգուել են և՛ իրաւաստների և վարչութեան կազմերը:

Քաղաքի իրաւաստները պէտք է միջոցներ ձեռք առնեն քաղաքի տնտեսութիւնը կանոնաւոր հիմքերի վրայ դնելու, քաղաքը բարեկարգելու և նրա կենսական ու կուլտուրական պէտքերի լրացման վրայ պիտի աշխատեն օր և գիշեր: Անհրաժեշտ է միջոցներ որոնել և գտնել քաղաքի բարեկեցութեան և զարգացման նոր ուղիներ բանալու համար:

Ճիշտ է՝ քաղաքն աղքատ է. ճիշտ է՝ նա դժուարութիւն կունենայ անհրաժեշտ դրամական միջոցներ գտնելու, բայց դժուարութիւն անկարելիութիւն չէ: Մեր քաղաքը վաղուց ճանաչուած է որպէս լաւագոյն վայր ամառանոցի համար: Նա կարող է և պէտք է դառնայ յարմար ու գրաւիչ վայր հանգստանալ և առողջանալ ցանկացողի համար և կրթիչ ու կազդուրիչ անկիւն մեր ուսումնասէր մանուկների և պատանիների համար:

Թող քաղաքի իրաւաստները միշտ յիշեն այս գիւղը. Շուշին պէտք է լինի Անդրկովկասի առողջ թղթը և աշխատեն այն նպատակի իրագործման համար: Բարեկարգել մեր քաղաքը նշանակում է նրա ազգաբնակչութեան առաջ բարեկեցութեան դուռ բանալ. իսկ այդ շինարարական մեծ և պատաւոք գործ է, որի համար արժէ և՛ մտածել և՛ աշխատել:

Շ.

ՆՐԱՅԻՆՔՆԵՐ

Թող են փշուր մեր աչքերին...

Եւ այդ թողից կուրացած հայ «գիտակից հասարակութիւնը» ծափահարում է նրանց. անգիտակից ամբողջ ոչխարային միամտութեամբ հաւատում է նրանց:

Ո՛վ ասես, երբ ասես, որ թող չփչի մեզանում:

Հայ իրականութիւնը ներկայացնում է այնպիսի մթնոլորդ, հայ հասարակական կեանքը դառել է այնպիսի զանգուած, որ թող փչելը մարդկանց աչքին խիստ շահաւէտ ու փառապանծ ասպարէզ է բաց անում անձնական ինքնահմայքի համար:

Ասում են, թէ ամեն մի ժամանակ, իւրաքանչիւր հասարակական խաւ ունի իւր հերոսները:

Գալիս են ժամանակներ, և ահա հերոսները անյայտութիւնից լոթորտանքով բարձրացնում են իրենց գլուխները, լանդուզն հնչեցնում են իրենց ծայները, անպատկառ պնդացած երեսներով իրենց հռչակում են հասարակական, նոյն իսկ ազգային շահերի միակ ներկայացուցիչներ:

Խեղճ հայ ժողովրդի աչքերին, մեր անկոչ հերոսները սկսում են

հայ թող փչել, ինչպէս սամուը Սահարայում: Փչել որքան կարելի է շատ, որքան կարելի է թանձր, որ ոչինչ չտեսնեն, ոչինչ չնշմարեն...

Ամեն տեսակի ինքնագոհ, կուշտ քաղքէնիներ, որոնց բոլորի համար հասարակական գործունէութիւնը մի կարիէր է:

Հասարակական կարծիքը ամեն տեսակի խարդախողներ, որոնք ընդունակ են էժան գնով ժողովրդականութիւն ձեռք բերել:

—Եւ այդ բոլորը վիտում են արգի մեր հասարակական կեանքի կրկեսում, բռնելով մօմենտը, որսալով բաղդը...

Նրանք հերոս են ամեն պարագայում, բնորոշ հերոսական են իրենց պարտականութիւններում...

Հերոս են—աշխարհիս ուժեղների առաջ սողալիս ու քծնելիս.

Հերոս են—գոռոզ ու ինքնահաւան հայեացքներ նետելիս իրենցից վայր կանգնած հասարակութեան վրայ:

Հերոս են—փաղաքշելիս միամիտ ամբողջ թմրած բնազդները:

Եւ վերջապէս հերոս են, երբ վտանգ ու սարսափի առաջ, կոխկրթելով ստանձնած հասարակական պարտականութիւնները, ծակ ու ծուկ են որոնում հերոսական փախուստի, միայն թէ փրկեն իրենց թանգազին կեանքը...

Իսկ թողից կուրացածները նորից հաւատում են նրանց, շարունակում են վերստին ձեռքերը պարզել գէպի նրանց:

Մտաւոր—բարոյական ստրկութեան արգասիքներ են այդ ամենը, հասարակական սնանկութեան տաճառայեաներ:

Սնանկ հասարակութեան սնանկ գաւաղներ, որոնք գիտեն միմիայն թող փչել, հայ թող փչել...

Նիվանդ

Մ Ա Մ Ո Ի Լ

Վրաց «Ախալի Ագրի» ձախակողմեան թերթն իր № 147 առաջնորդողում լիշատակելով Կարօի և Արգահանի գաւառներում հայերի և յոյների թշնամական վերաբերմունքը գէպի տեղական մահմեդական ժողովուրդը, խիստ կերպով դատապարտում է հայ թերթերին, որ նրանք չեն արտայայտուել այդ առթիւ:

Եթէ այսօր հնարաւոր է դառնում մուսուլման ազգաբնակչութեան ունեցած չունեցածը գաւթիլ, յափշտակել, և այդ առթիւ լուծութիւն է պահանջում հայկական մամուլը, հապա ո՞վ կարող է արգելիլ մուսուլմաններին էլ գէպից օգտուելով վրէժ լուծել հայերից և յոյներից: Նրեւում է, որ մուսուլմաններն արեւոտ օրերը:

Ռուս-հայ լրագիրների գործելակերպը, ասում է «Ախալի Ագրին», մեզ բերում է այն եզրակացութեան, որ նրանք գործադրութեան մէջ են դրել մի տաքտիկ,

որն ամենից առաջ վնասում է ու թշնամական որոմներ սերմանում ազգերի համերաշխութեան գործում:

Ձեռք կարող թաքցնել մեր ուրախութիւնը, երբ ձախակողմեան թերթերը լանդն ազգերի համերաշխութեան, պայքար են մղում, դատապարտում նրանց սխալ տարրերը, գործելակերպը. բայց չենք կարող նաև թաքցնել մեր գործմանը, որ «Ախալի Ազրին» յորձակում է միայն հայ թերթերի վրայ, աչքաթող անելով վրացական և ուրուս—վրացական թերթերը, որոնց գործելակերպն ազգերի համերաշխութեան տեսակետից աւելի ու աւելի քան դատապարտելի է, պախարակելի և վնասակար: Կը ծափահարէինք «Ախալի Ազրին», եթէ նա սկզբունքօրէն մօտենար խնդրին... Հրապարակաւսօրը, մանաւանդ ձախակողմեան հրապարակաւսօրը, պէտք է հետևողական լինի:

ԹԵՐԵՐԻ ԳԵՐՆԵՐՄԵՆ

ՅՐՏՈՒՆԵՐԻ ԹԻՒՆԸ

Գիւղացու գլխին եկած պատահարներից ամենազգալին ու սարսափելին համարում են բնութեան պատճառած զուլումները:

Երբեմն, սնկային պարագիտները, կորկուտն ու ցրտահարութիւնը մի հատիկ հարուածով աւերում, ոչնչացնում են գիւղացու ամբողջ տարւայ աշխատանքը, շատերի ապրուստի միակ աղբիւրը և ձգում նրան սովի, քաղցի գիրկը...

Լուսաւոր երկրներում, Ռուսաստանի շատ տեղերում, Դրիմում և նոյն իսկ Կախէթիայում, բնական պատահարները շատ թեթև աւերածութիւններ են անում, որի պատճառը վերոյիշեալ պատահարների դէմ նպատակայարմար միջոցներ ձեռք առնելը, կոուելն է:

Սնկային պարագիտների դէմ կրուում են ճարեր սրկելով կարկտի դէմ հրանօթներով (грозобойная машина), ինչպէս Կախէթիայի զանազան տեղերում (օր. Յինօնդալում), իսկ սառցահարութեան դէմ մի շարք միջոցներով: Օգտակար է ցրտահարութեան մասին տալ մի քանի տեղեկութիւններ, որովհետև մասնաւորապէս այս տարի, գարնան, սպասում է գարնանային ցրտահարութիւն, շնորհիւ այն բանի, որ այս ձմեռը սկսուեց և անցաւ անսովոր կերպով: Սրանից դեռ մի ամիս առաջ Դարբաղի շատ տեղերում ծառերի մի քանի տեսակները ծաղկել են և ծաղկները թափել (օր. սալօրենին), իսկ միւս ծառերի աչքերը զարգացել և բացուելով վրայ են, որ նշան է բոյսերի կանուխ կենդանանալուն:

Գարնանային ցրտահարութիւնը, լինելով հետեւանք անակնկալ սառնամանիքի, աւելի շատ է վնասակար, քան աշնանային և ձմեռային ցրտահարութիւնները, որովհետև փչացնում է բացուող կոկոնները, ծաղիկը և երիտասարդ շիւկերը:

Գիւտաւորապէս տուժում են այն այգիները, որոնք պաշտպանուած չեն հիւսիսային սառը քամիներից, զորակ լինելով բնական կամ արհեստական պատսպարումից, օր. կենդանի դաւար ցանկապատով:

Երկու տեսակ ցրտահարութիւն է լինում. «սառցային» և «սպիտակ»:

Առաջինը հետեւանք է մթնոլորտային ցրտութեան, իսկ երկրորդը՝ հողի ցրտութեան. հողից ցուրտը փոխուած է բոյսին, ծառին: Որովհետև երկրորդ դէպքում հողը սառնում է և սպիտակ եղեամով պատում, դրա համար էլ «սպիտակ» է կոչւում:

Ցրտահարութեան դէմ շատ միջոցներ կան. խողովի վազերը ծածկել ծղոտէ վահաններով կամ ծառերը փաթաթել խոտերով և նրանց բնորոշ կաւի ու կրի խառնուրդով ծածկել: Առաջարկում է նոյնպէս միշտ ծառերի տակը մաքուր պահել խոտից, մատները կտրել ուշ գարնան, և ցրտահարութեան հաճախ ենթարկուող այգիներում տնկել ուշ բացուող ծառերի տեսակներ:

Սակայն, վերոյիշեալ միջոցների մի մասը դժուար իրագործելի է. նա կապուած է մեծ ծախքերի հետ, իսկ միւսը՝ արմատական միջոց է:

Միակ նպատակայարմար, հեշտ և քիչ ծախք արժեքող միջոցը, այգու զանազան տեղերում խորով վառելն է: Հարկաւոր է կանխօրէն տեղադրել զանազան այրուող նիւթերից կոյտեր կազմել, օր. աղբ, տերեւներ խոտ, ցաք և այլն: Երբ ցեղացում են սառնամանիքի նշաններ և ջերմաչափը մօտենում է 0°-ի, իսկոյն վառել կոյտերը, որից բարձրացող ծուխը, պատելով ամբողջ այգին կ'պաշտպանի սառնամանիքից և ցրտահարութիւնից կ'ազատի ծառերին:

Այս միջոցի տուած դրական հետեւանքները հաստատում են մի շարք լայտնի այգեգործներ, հիմնուած փորձերի վրայ:

Ուրեմն, եթէ այս մտանգաւոր և սպասուող զուլումի դէմ կուուելը այնքան էլ դժուար չէ, այն ժամանակ կարելի է գաւառական ուսուցիչներին լանձնարարել այս միջոցի տարածումը մեր գիւղացիների մէջ:

Դր. Տէր-Աւետիսեան

Լ Բ Ը Տ Ո Ւ

ՀՈՒՋԻ.

➔ Ինչպէս լայտնի է, նոր քաղաքացուիս է ընտրուած պ. Քալանթարեանի փոխարէն պ. Գերասիմ Մելիք-Շահնազարեանը, իսկ քաղաքային վարչութեան անդամներից մէկն ընտրուել է պ. Լ. Վարդեանը: Այժմ տեղեկանում ենք, որ պ. Նահանգապետ արդէն հաստատել է մեր նորընտիր քաղաքացուիս պ. Գ. Մելիք-Շահնազարեանին:

➔ Տեղիս «Եղբայրական օգնութեան» կոմիտէի կից գործող կա-

նանց մասնախումբը սկսել է պատրաստութիւններ տեսնել զատկական ընծաներ ուղարկելու Կովկասեան ռազմաբէմում կուուող զորաբանակի զինուորների համար:

➔ Համաձայն ժողովրդական լուսաւորութեան միւնիստրի կարգադրութեան, Գանձակի նահանգապետը դիմել է մեր քաղաքային ինքնավարութեանը, խնդրելով քաղաքին իւր վրայ վերցնել մօտ ապագայում Եուշում բացուելիք կանանց արհեստագիտական դպրոցի ծախսերի մի մասը: Քաղաքային ինքնավարութիւնն իւր փետրուարի 18-ի նիստում, քննելով պ. Նահանգապետի առաջարկը, վճռել է յատկացնել նոր դպրոցի համար 1000 քառ. սափ. հողաբաժին, որի մասին և լայտնի նահանգապետին:

➔ Նոյն նիստում քննութեան առնելով նահանգապետի միւս առաջարկը՝ նպատակել Եուշում տղայից գիմնադպիս բացուելու նախագիծին, որոշել է յատկացնել գիմնադպիս համար անհրաժեշտ հողաբաժին, միաժամանակ լանձն առնելով լարմար բնակարան վարձել, մինչև դպրոցական շէնքի կառուցանելը:

➔ Գանձակի նահանգապետը շրջաբերականով դիմել է քաղաքային վարչութեանը տալ տեղեկութիւն քաղաքի սանիտարական դրութեան մասին, որին պատասխանուել է, թէ միջոցներ են ձեռք առնուած քաղաքը առողջապահական տեսակետից ապահովելու համար:

➔ Քաղաքների միութեան Կովկասի բաժանմունքի լիազօր Ա. Խատիսեանը դիմելով քաղաքային վարչութեանը, խնդրում է ժողովել և Տիֆլիս ուղարկել գործող բանակի համար սպիտակեղէն, կօշիկներ, մօմ, լուցիկ, ծխախոտ և այլն, շեշտելով միաժամանակ, որ գործող բանակում լիշեալ իրերի ծով կարիք կայ:

➔ Հասարակական ակմբանոցում նշանակուած են հետեւեալ պարերեկովները. շաբաթ օրը մարտի 7-ին և ուրբաթ՝ 13 մարտի:

➔ Ինչպէս լոււմ ենք, հասարակական ակմբանոցի մի քանի աւագների մէջ միտք է լրացել մօտ ապագայում հրապարակական դատախօսութիւններ կազմակերպելու:

ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՄՆԱՄԵՍԿԸ

Անցեալ շաբաթ լրացել էր տասը տարի, ինչ կոմս Ի. Վօրոնցով-Դաշկովը նշանակուել է Կովկասի փոխարքայութեան բարձր ու պատասխանատու պաշտօնում: Կովկասի կառավարութեան այդ տաս տարիները, մանաւանդ, եթէ համեմատենք նախորդ Պօլիցինեան ըստմի հետ, բռնում են մեր երկրի պատմութեան հետաքրքիր էջերը:

Չարմանալի չէ, որ կոմս Վօրոնցով—Դաշկովը իւր տասնամեայ

կառավարութեան շրջանում, իբրև փոխարքայ, ձեռք է բերել մեծ ժողովրդականութիւն Կովկասի ազգաբնակչութեան բոլոր խաւերում:

ԿՈՄՍ Ս. Ի. ՎԻՏՏԷ

Փետրուարի 28 վախճանուեց կարճատե ծանր հիւանդութիւնից կոմս Սեբէյ Իւլիէշ Վիտտէն, որ ծնուել է 1819 թ. Թիֆլիզում:

Պետական ասպարիզից լաւ տեսնա իջաւ մի խոշոր գործիչ, որի անունը խիստ սերտ կապուած է ռուսական պատմութեան վերջին 10 տարիների հետ: Մի համեստ երկաթուղային պաշտօնեայ, նա շնորհիւ իւր մտաւոր կարողութիւնների, տոկուն ծառայութեան հասաւ ամենաբարձր աստիճաններին:

Նրա անուան հետ է միացած ռուսական ֆինանսների բեթօրմենների իրագործումը և ներքին քաղաքականութեան բարեփոխման այն շրջանը, որ սկսուեց հսկումբերի 17 կայսերական մանիֆեստով և պետական դոմայի աշխարհ գալով:

Վերջին տարիները կոմս Վիտտէն այլևս չուներ պատասխանատու բարձր պաշտօններ. կարծես նա հեռացել էր քաղաքական ասպարիզից, բայց և այնպէս նրա անունը երբեմն երբեմն դուրս էր գալիս այս կամ այն խոշոր քաղաքական հարցերի շուրջը պատուող պայքարների միջից:

ԼՐՏԵՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Դ. Ա. Դ. Ա. Ն. Է. Լ. Ը.

Դեռ նոր է սկսուել Դարգանելի ռաբակոճումն անգլոֆոնանական նաւատորմի կողմից, բայց արդէն մեծ իրարանցում է տիրում քաղաքական աշխարհում: Այն հօր նաւային ուժը ու ռազմական միջոցները, որ կենտրոնացրել են այդտեղ Անգլիան ու Ֆրանսիան, և այն վճռական գործելակերպը, որ նրանք արժարժում են, հիմք է տալիս հաւատալու, որ Կ. Պօլսի օրերը հաշուած են, որ Օսմանեան կայսրութեան հոգեւարքի վերջին գալաւումներն են սկսուում:

Դաշնակից նաւատորմն անցնելով Դարգանէլի ու Մարմարայի նեղուցները իւր առաջ ճանապարհ է բաց անում դէպի Կ. Պօլս, որի վրայ մինչև օրս այնքան ագահ աչքեր էին լուած, և ազատում է Սև ծովն այն կապանքից, որ դրել էին Բօսֆօրի միւսօւլման գերիշխողները դարեր շարունակ:

Այժմ այդ նեղուցների մօտալուտ զրաւումով ստեղծուած են այնպիսի տնտեսական, քաղաքական ու ռազմական հանգամանքներ, որ անշուշտ բոլոր մեծ ու մանր պետութիւնների ուղարկութիւնը պիտի բեւեռէ այդտեղ, ուր ասպարէզ են գալիս նրանց շահերի փոխադարձ բաղխումները:

Ռուսաստանը մինչև այժմ, կարելի է ասել, կտրուած է եղել գրեթէ ամբողջ աշխարհից: Բալթիկ ծովից եղած ելքը գտնուում է ուրիշների ձեռքում, Սպիտակ ծովը տարուայ մեծ մասը ծածկուած է պինդ սառուցներով, Սև ծովը Միջերկրականի հետ միացնող նեղուցները գտնուում են Թուրքիայի ձեռքում: Այս նեղուցների ազատումով բացուում է մի նշանաւոր տնտեսական ճանապարհ, որ կապում է Ռուսաստանին իւր արւմտեան դաշնակիցների հետ: Ռուսաստանը վերստին հնարաւորութիւն կստանայ իւր ցորենը դէպի Անգլիա արտահանելու, ինչպէս և Անգլիայի համար ստեղծուում է հաղորդակցութիւն հաց մատակարարող ամենախոշոր շուկաներից մէկի հետ: Այն մեծ տնտեսական նշանակութիւնը, որ ունեն Դարգանէլի նեղուցները Ռուսաստանի համար, ինքնրստինքեան պիտի առիթ տար ուսական մամուլին և հասարակական կարծիքին արտայայտելու բուռն կերպով ներկայ մօմենտում, երբ Կ. Պոլսի և Դարգանէլի վրայ որոտում են դաշնակիցների սոսկալի հրանօթները: Ռուսական ամբողջ մամուլի միահամուռ կարծիքն է, որ նեղուցները, ինչ ձևով էլ որ լինի, պիտի պատկանեն անալոման Ռուսաստանին:

Միւս կողմից, Կ. Պոլսի դրամւոր դաշնակիցների ձեռքով անդառնալի հարուած կը հասցնի Տաճկաստանի գիմագրաւութեանը: Ել չխօսած այն բարոյական ու հոգեբանական տպաւորութեան մասին որ Կ. Պոլսի անկումն կունենայ Թուրքիայի ազգաբնակութեան վրայ, Դարգանէլի ու Բոսֆորի ջրերի գրաւումն միանգամայն կրկնորի Տաճկաց ռազմական նշանակութիւնն ու վտանգը, որ մինչև օրս նա դեռևս կարողանում էր լոխորտանքով սպառնալ Անգլիային, Ռուսիային, Ֆրանսիային: Կտրուելով Գերմանիայի սգնութիւնից, թողուած ինքն իրեն, հեռու վաճառած եւրոպական հողերից դէպի Ասիայի խորքերը, Թուրքիան սնանկացած ու լքուած, անզօր կը լինի այլևս մարտնչելու կովկասեան սահմաններում Ռուսաստանի դէմ և Սուէցի փերում ընդդէմ Անգլիայի:

Սակայն դաշնակիցների յաջողութիւնները Դարգանէլի ջրերում անդրադառնում են ակնյայտին նաև այն դրամադրութիւններում, որոնք ներկայումս տիրում են Բալքաններում, այն է Յունաստանում, Բուլղարիայում, Ռումինիայում և ապա Իտալիայում: Իսկ թէ ինչպէս են վերաբերում Դարգանէլի ռմբակոծմանը Գերմանիան ու Աւստրիան, այդ մասին աւելորդ է իսկ խօսել:

Յիւրաքանչէր, վերջերս Բալքաններում Դարգանէլի մօտալուտ անկման հեռանկարների առաջ մեծ իրարանցում է: Յունաստանում ստեղծուել է պետական ճգնաժամ: Բուլղարիայում մինիստրները կոցրել են

իրենց գլուխը, որոնք թէև անդադար պնդում են, թէ իրենք խիստ չեզոքութիւն են պահելու, այնուամենայնիւ ահ ու դողով են հետևում քաղաքական դէպքերի զարգացմանը, որը կարող է ի դերև հանել բոլոր լոյսերը, որ բուլղարական կառավարութիւնը կապել է իւր նենգամիտ քաղաքականութեան ու կասկածելի միակողմանի չեզոքութեանը ի վնաս Սերբիայի և Ռուսաստանի: Նոյնն է Ռումինիայի և Իտալիայի վիճակը:

Ուստի հաստատօրէն կարելի է ենթադրել, որ դաշնակից ռազմաւաւերի յաղթանակը Դարգանէլի ջրերում մի հզօր խթան կը լինի ասպարէզ դուրս գալու Բալկանեան մանր պետութիւններին ու Իտալիային իրենց երերուն ու տարտամ դիւանագիտական դերից և յանուն տնտեսական ու քաղաքական ակնյայտնի շահերի խառնուել դաշնակից զօրքերին իրենց ռազմական միջամտութեամբ: Հակառակ դէպքում նրանք իսպառ կը կորցնեն իրաւական հողը, որի վրայ կանգնած, Թուրքիայի կործանման մօմենտում, հիմք ունեն ապագայում պահանջելու իրենց հասանելիք բաժինը այն ժառանգութիւնից, որ մնալու է օսմանեան կայսրութեան կատարեալ անկումով:

Խ. Ս.

Կանաւական մրերֆների

թանգարանում

Հետաքրքիր տեղեկութիւններ են յայտնում լրագիրները, թէ կենսական մթերքների գները ինչ չափով են բարձրացել պատերազմի ժամանակ Անգլիայում, Գերմանիայում և Աւստրիայում:

Բերլինում ամենամեծ չափով բարձրացել են ցորենի հացի, հաճարէ ալիւրի, իւղի, ճարպի, բրնձի, ձուի, սիսեւի, լոբու և ոսպի գները: Վերջին չորս մթերքների գները անցեալ դեկտեմբեր ամսում գրեթէ 100% թանգացել են լուրիս ամսում, այսինք պատերազմի սկզբներում, տիրող սովորական գրներից: Ինչ վերաբերում է հացին, նրա որակը զգալի իջել է շնորհիւ այն հանգամանքի, որ կառավարութեան հրամանով այժմ խառնում են կարտօֆելի ալիւր: Մսի գներն ընդհակառակն իջել են (հորթի և ոչխարի), դա պէտք է վերագրել նրան, որ կենդանիների սնունդի բացակայութեան պատճառով ահագին քանակով մորթուում են անասունները:

Վիեննայում սաստիկ բարձրացել են գները հետեւեալ մթերքների. ցորենի ալիւրը—102%, ցորենի ու հաճարի հացը—40%, ձու—49%, կարտօֆելը—36%, թթու կազամբը, ճարպը:

Բերլինի և Վիեննայի համար խիստ բնորոշ է այն, որ ամենաանհրաժեշտ կենսական մթերքների գները շարունակում են անընդհատ բարձրանալ: Այս հանգամանքը

բնաւ չի բղիւում սպեկուլեացիայից կամ վաճառականների անզուսպ շահամոլութիւնից, այլ պէտք է վերագրել այն խոշնգոտներին ու գծուարութիւններին, որոնք աւելի և աւելի պատճառում է տեղի պատերազմը:

Միանգամայն այլ բնոյթ է կրում մթերքների թանգանալը Անգլիայում: Այստեղ չենք գտնում մթերքների գների անդադար բարձրացումն, ինչ որ նկատելի է Գերմանիայում և Աւստրիայում: Անգլիայում կենսական մթերքների գներն այնքան էլ չեն բարձրացել: Իսկ եթէ տեղի են ունենում գների թանգացումն, դա կրում է միշտ տատանուող բնոյթ: Վերցնենք օրինակի համար վերոյիշեալ մթերքները և կրտեսենք, որ մեծ քաղաքներում ալիւրի և հացի գները թանգացել են 10%—18% (թէև փետրուարին այդ գները բարձրացան մինչև 29%—33%, բայց այդ հաւանական է շուտով վերանայ), մսի գինը բարձրացել է մինչև 34%, իւղը 10—14%, ձուի գինը բարձրացել էր լուռուարին 29%, փետրուարին արդէն սկսել էր ընկնել և հասել էր 26%: Հկան գները տատանում են զանազան տեղերում. կարտօֆելի գները ցածրանում են: Ընդհանրապէս գիւղերում և փոքր քաղաքներում նկատելի է նոյն երեւոյթը. միայն մի քանի մթերքների վերաբերմամբ գները համեմատաբար մեծ քաղաքների հետ կամ ցածր են կամ բարձր: Գների այդ տեսակ տատանումն Անգլիայում իր բնոյթով ու ծաւալով բնաւ հիմք չի տալիս ենթադրելու, թէ այս դէպքերում տեղի է ունենում վաճառականների կողմից արուեստական թանգացումն, այլ այդ պէտք է վերագրել իրերի գրութեանը ռազմաբէմում և ծովերի վրայ:

Պ Ե Յ Ե Լ Ե Կ

Հեռուգրութիւններ

Դերագոյն Ջորախրամասարի շարքից

4 մարտի. Պաշտօն. Մեր առաջխաղացումն Օրթից գետի երկու փերով շարունակում է զարգանալ չնայած թշնամու ուժեղ դիմադրութեանը: Մեր ձեռքով վերցրած գերիների թիւը բազմանում է Եգնօրօթից մօտ. երկու օրւայ կուում մենք խել ենք գերմանացիներից 17 թնգանօթ:

Կարպատում մեր առաջխաղացումը Բարբէի շրջանում նոյնպէս շարունակում է:

Գերմանացիների ու աւստրիացիների յարկալումները Ստրի-Մունկաչի ուղղութեամբ նորից յետ են մղուած:

Մնացած ռազմաճակատներում տեղի չեն ունեցել էական փոփոխութիւններ: (Պ. Հ. Գ.).

Պ. Հեռագր. Գործակ. յայտնում է, որ գերմանական ռազմաւաւը

Վարլսրուէն ջրասոյգ է եղել 1914 թ. վերջերը կամ 1915 սկիզբները Ամերիկայի փերում: Մի անգամ երեկոյեան յանկարձակի տեղի է ունեցել սոսկալի պայթում, որից ռազմաւաւը կտրուել է երկու մասի. մի մասը իւր մարդիկներով սուզուել է ծովը, իսկ միւսը որոշ ժամանակ կարողացել է մնալ ծովի երեսին, մինչև որ մարդիք կարողացել են տեղափոխուել ռազմաւաւին ուղեկցող այլ նաւի վրայ: Այդ ազատուածները, մօտ 200 հոգի վերադարձել են գերմանական նաւահանգիստ և նրանց հրամայուած է եղել պահել այդ գաղտնիքը խոր լուրթեան մէջ:

Վերջին Տեղեկութիւններ

— Պետրոգրադի լրագիրների ասելով՝ արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովը ճանապարհուել է Գերագոյն զօրահրամանատարի բանակը: Այդ ուղևորութեանը խիստ մեծ նշանակութիւն են տալիս: Սազօնովը հրաւիրուած է զեկուցանելու Եւրոպայի ներկայ քաղաքական կացութեան մասին, կապուած Իտալիայի ու Բալկանեան պետութիւնների բռնած գիւրքերի հետ:

— „Нов. Вр.“-ին տեղեկացնում են Փարիզից, որ ռազմական մասնագէտների կարծիքով դաշնակից պետութիւնների նաւերը կը մըտնեն Մարմարայի ծովը 15 օրուայ ընթացքում:

— Բուլղարիայում տեղի են ունենում ռազմական պատրաստութիւններ:

— Յունաստանը կենտրօնացնում է մեծաքանակ զօրքեր իւր սահմաններում:

— „Денъ“ - թերթին հեռագրում են Բուլղարէստից, որ թիւրքերը կենտրօնացնում են իրենց ռազմական ուժերը Բայազէտի մօտ: Սպասուում են ահեղ կռիւներ:

— „Journ. de Geneve“ գրում է. դաշնակից պետութիւնները միանգամայն համերաշխ են Դարգանէլի հարցի վերաբերմամբ: Գերմանական ճիգերն ու ինտրիգներն ի դերև են եկնում: Ապագայ բանակցութիւնների ժամանակ Կ. Պոլսի ճակատագրի հարցը որոշելիս անալոման նկատի կառնեն Ռուսաստանի ցանկութիւնները:

— Բուլղարէստից հաղորդում են «Р. В.»-ին, որ Կ. Պոլսում բռնկած յեղափոխութեան մասին տարածուած լուրերը աճում են, սակայն մինչև այժմ ստուգուած չեն: Ռումինիայ են փախչում թիւրքիայից բոլոր գերմանացիները, որոնք ասում են, թէ դաշնակից զօրքերի յաղթութեան դէպքում անխուսափելի են Կ. Պոլսում հակագերմանական արդիւնները:

— Ճապօն-չինական միջնադէպը սուր բնոյթ է ստանում: Ազգաբնակութեան թշնամանքը աճում է:

Խմբ.-հր. Լ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆ